

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет
імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти**

МАТЕРІАЛИ

**студентських наукових конференцій
кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ”**

Випуск 20

Львів – 2023

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

МАТЕРІАЛИ

**студентських наукових конференцій
кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ”**

Випуск 20

Виходить з 2010 року

**Львів
Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка
2023**

УДК [37+37.013.32]-057.87
В. – 53

Рекомендовано до друку
кафедрою загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 4 від 14.11 2023.)

Відповідальний за випуск

Олена Квас

Упорядник

Марія Крива

Комп'ютерне макетування

Марія Крива

Матеріали студентських наукових конференцій кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи “Актуальні проблеми освіти в Україні” / Відп. за вип. О. Квас, упоряд. М. Крива. Вип. 20. Львів:

М 33

Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2023. – 49 с.

До збірки увійшли відібрані тези доповідей Двадцять Другої Всеукраїнської студентської наукової конференції “Актуальні проблеми освіти в Україні”.

© Матеріали студентських наукових конференцій, 2023

З М І С Т

Тимчишин Софія. Педагогічна майстерність як основа професіоналізму сучасного викладача	5
Дзямко Марія. Академічна мобільність в університетах Фінляндії: досвід студентів	7
Олексій Паровін. Дистанційне навчання як елемент макроекономічної стабільності та ключовий фактор у післявоєнній відбудові	11
Клак Анастасія. Педагогічні ідеї Григорія Сковороди для сучасної теорії і практики навчання	13
Прус Руслана. Сучасність і спадщина: аналіз актуальності педагогічних концепцій Яна Амоса Коменського у сфері навчання й виховання	16
Топчий Юлія. Головні стратегії підготовки педагогів у Великій Британії	19
Шингельська Мар'яна. Педагогічні умови формування лідерських якостей у процесі підготовки майбутнього педагога	21
Щепанська Ірина. Особливості сучасної реформи шкільної освіти Польщі	23
Склярова Аліна. Освітній простір Lviv Open Lab – нові можливості для розвитку STEM–освіти	26
Лагуняк Іванна. Мікронавчання як спосіб самовдосконалення директорів закладів ЗСО	29
Леськів Катерина. Педагогічна майстерність учителя	31
Кобрин Вікторія. Вплив особистісно–орієнтованого підходу на успішність навчання учнів	34
Боднар Христина. Міжособистісні конфлікти та їх подолання	37
Гірняк Софія. Використання інтерактивних методів навчання для стимулювання інтелектуального розвитку учнів.....	39
Лампіка Юлія. Роль цифрових інструментів під час вивчення інтегрованого предмету “Я досліджую світ” у початковій школі	42
Субашкевич Роксолана. Шляхи формування здорового способу життя в учнів початкових класів	46

Тимчишин Діана (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультант – доц. Подановська Г. В.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА

Специфіка професії педагога апіорі пов'язана з творчістю, так як унікальними є його головні компоненти: люди, які отримують знання, людина, яка їх дає, і ситуації, які виникають у процесі освітньої діяльності. Ці фактори завжди непередбачувані, нетипові і нестандартні – повинні завжди братися до уваги при прийнятті будь-яких педагогічних рішень. Педагог здатен ефективно навчати і виховувати лише у тому випадку, якщо продовжує постійно розширювати свій життєвий і професійний досвід, підвищувати власний рівень педагогічної майстерності.

Як зазначав академік І. Зязюн: “У кожного шлях до майстерності характеризується різним часовим відрізком, але найбільш швидко досягають вершин молоді спеціалісти, що мають вагомий багаж теоретичних і практичних знань, наповнених смыслом обраної професії. Учительська чи викладацька праця поза майстерністю не буває, й бути не може, бо неповторні діти, неповторні студенти, неповторна особистість вчителя й викладача, неповторна кожна секунда спілкування вихованців з педагогом, до того ж вона моментально відходить у вічність, неповторне довкілля спілкування. Але будь-яке педагогічне рішення, що виходить із нестандартних факторів, має торкнутися душі вихованця, його духовності, його інтелекту й афекту” [1].

Педагогічна майстерність викладача проявляється в інноваційних підходах до освітнього процесу, в умінні зацікавити учнів вивченням предмета, у створенні умов співпраці зі здобувачем освіти. Концепція сучасного освітнього процесу побудована на розумінні взаємозв'язку педагогічної майстерності й творчості і ґрунтується на уявленнях про специфічні особливості особистості вчителя–майстра, якому притаманні почуття нового, спрямованість на творчість, психологічна й педагогічна компетентність, професіоналізм, який постійно вдосконалюється відповідно до вимог сучасності.

На думку українського дидакта С. Гончаренка педагогічна майстерність: Це характеристика високого рівня педагогічної діяльності. Критеріями педагогічної майстерності педагога виступають такі ознаки його діяльності: гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність, творчість (оригінальність). Педагогічна майстерність ґрунтується на високому фаховому

рівні педагога, його загальній культурі та педагогічному досвіді” [2].

На нашу думку, педагогічна майстерність – це мистецтво навчання і виховання. Це професійне вміння, яке ззовні проявляється як здатність творчо вирішувати найрізноманітніші педагогічні завдання і ефективно досягати цілей навчально-виховної роботи. Зсередини педагогічна майстерність – це функціонуюча система знань, умінь, навичок, особистісних якостей і психічних процесів, яка забезпечує якісне виконання педагогічних завдань.

У сучасній педагогіці педагогічна майстерність розглядається з позицій різних підходів і розуміється як: комплекс властивостей і якостей особистості вчителя, що забезпечують ефективність його педагогічної діяльності на рефлексивній основі; система професійних компетентностей педагога; технологія педагогічної дії; найвищий рівень педагогічної діяльності тощо[3].

Розвиток педагогічної майстерності відбувається у декілька етапів. Перший етап передбачає інтенсивне і цілеспрямоване вдосконалення і професійне зростання викладача. Ефективність цього процесу залежить від наявності відповідної програми самоосвіти і самовдосконалення, використанні педагогічного досвіду досвідчених колег, систематичного підвищення кваліфікації (семінари, курси, науково–методичні конференції тощо). Це сприяє професійному зростанню педагога, який поступово опановує нові педагогічні технології, підвищує власну психолого–педагогічна культуру, розвиває педагогічні здібності, якості і властивості, збагачує свій методичний арсенал.

На другому етапі становлення педагогічна майстерність проявляється як постійне прагнення до творчості, до пошуку, до відкриття нових педагогічних засобів, прийомів, створення власних методик навчання. Розвиток творчого потенціалу викладача є духовною основою освітнього процесу і важливою стратегічною цінністю.

Вищим ступенем прояву педагогічної майстерності можемо вважати педагогічне новаторство. Цей рівень педагогічної майстерності характеризується збагаченням діяльності педагога новими формами, методами, засобами, що суттєво підвищують ефективність педагогічного процесу, а, отже, якість освіти. Викладач–новатор здатний вносити принципово нові ідеї в освітній процес, розробляти нові методичні системи, створювати власні технології навчання [2].

Отже, педагогічна майстерність передбачає вміння педагога ефективно поєднувати у своїй діяльності новаторські розробки і власний досвід, вдало підбирати і застосовувати інноваційні технології і прийоми для конкретної педагогічної ситуації, діагностувати, прогнозувати і проектувати освітній процес для досягнення найкращих результатів.

Ми твердо переконані, що досягнення найвищого рівня педагогічної майстерності –

тривалий і складний процес. Розвиток педагогічної майстерності викладача нерозривно пов'язаний з його професійним вдосконаленням і зростанням.

Педагогічною майстерністю здатен оволодіти лише той викладач, який бере за основу у своїй професійній діяльності педагогічну науку та інноваційну педагогічну теорію. Шлях до оволодіння педагогічною майстерністю досить тернистий, з одного боку – педагогічна теорія, як впорядкована сукупність закономірностей і принципів, а з другого – педагогічна практика, яка повинна гармонійно вписуватись у теорію. Саме у їхньому гармонійному поєднанні і проявляється педагогічна майстерність викладача.

Список використаної літератури:

1. Лаврінченко О. А. Педагогічний досвід: моніторинг та перспективи: Посібник / О. А. Лаврінченко. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2018. 256 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/718306/1/2018_Lavrinenko_posibn.pdf (дата звернення : 04.11.2023)
2. Теслюк В. М., Лузан П. Г. Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник. Київ: НАКККиМ, 2011. 304 с. URL: https://method.ucoz.ua/_ld/0/69_Tesluk-pdf.pdf (дата звернення: 04.11.2023)
3. Штома Л. Н. Естетичні та етичні основи розвитку педагогічної майстерності викладачів вищих педагогічних навчальних закладів. Кіровоград: “Імекс-ЛТД”, 2013. 150 с. URL: http://ipood.com.ua/data/BIBLIOTEKA/Estetyka_2013.pdf (дата звернення: 03.11.2023)

Дзямко Марія (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультант – доц. Заячук Ю. Д.

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ В УНІВЕРСИТЕТАХ ФІНЛЯНДІЇ: ДОСВІД СТУДЕНТІВ

Стрімке зростання конкуренції змушує сучасні університети задуматися над питанням, як стати лідерами на ринку освітніх послуг. Процеси модернізації вищої освіти безперечно передбачають підвищення якості освітніх послуг. Фінляндія славиться своєю високоякісною освітою, що приваблює студентів з усього світу, зокрема студентів – учасників студентської академічної мобільності [2, с. 38].

Міжнародна мобільність студентів і науковців вже давно стала однією із ключових складових системи вищої освіти та науки. Ця тема широко обговорювалася після Другої

світової війни. Тоді сподівалися, що активізація міжнародної активності допоможе подолати ненависть і недовіру між країнами та сприятиме взаєморозумінню та готовності до співпраці. Сильний акцент, який приділяється цій темі, помітний, наприклад, у діяльності Ради Європи/*Council of Europe* протягом 1950–х років. Однак академічна мобільність досягла свого піку в 1990–х роках ХХ ст. [3, с. 20].

За останнє десятиліття міжнародна академічна мобільність суттєво зросла. За даними Інституту міжнародної освіти, мобільність науковців у всьому світі зросла з 89 634 у 2005 році до 124 861. Число іноземних студентів є ще більш вражаючим, зросло з 565 039 у 2005 році до 974 926 [4, с.].

Ульріх Тайхлер (Ulrich Teichler), професор Міжнародного центру досліджень вищої освіти, визначає академічну мобільність як “перетин студентами національних кордонів з метою або в контексті навчання” [3, с. 5].

Серед дослідників сучасної академічної мобільності можна виділити *Дж. Кулонпало* [1], який вивчав мотиваційні та дестимулюючі фактори міжнародної академічної мобільності у Фінляндії та останні загальні тенденції студентської мобільності, *Дж. Кауко* досліджує найпопулярніші цілі мобільності фінських студентів, *К. Мусселін* дослідник академічної мобільності в європейських країнах, *О. Ківінен та Р. Рінне*, які досліджують нерівність в академічній мобільності у Фінляндії, *Ульріх Тайхлер, Вехтер Бернд, Марія Кело* [2, 3], які досліджують студентську мобільність у європейській вищій освіті.

З метою вивчення досвіду академічної мобільності у фінських університетах ми розробили анкету для студентів, які навчаються у фінських університетах. В опитуванні, яке проводилося на платформі *Google Forms*, ми залучили **29** респондентів. Категорія студентів, відібраних для опитування, вивчається в Університеті Турку/*University of Turku* та Університеті Ювяскюля/*Jyväskylä University*.

Результати показали, що серед опитаних студентів 66% респондентів були учасниками академічної мобільності, а 34% – ні.

Студенти, які були учасниками академічної мобільності, вказали програми та країни, в які вони проходили академічну мобільність. За результатами опитування 50% брали участь в академічній мобільності за програмою *Erasmus+*, 28% – за програмою *Erasmus*, ще 11% – *ISEP* та *Bilateral exchange*.

Опитані респонденти вказують, що під час участі в програмі обміну вони відвідали наступні країни: *Сполучені Штати Америки, Канада, Швеція, Нідерланди, Франція, Італія, Іспанія, Японія, Тайланд, Норвегія, Південна Корея, Бельгія, Шотландія*.

Досвід фінських університетів про те, що академічна мобільність є ключовим чинником для вдосконалення освітнього процесу та поглиблення міжнародних зв'язків.

Однак є певні виклики та перспективи, які варто виокремити при розгляді цього питання.

Під час підготовки до академічної мобільності студенти можуть зіткнутися з різними видами обмежень. Опитані респонденти відзначають, що під час підготовки до академічної мобільності у Фінляндії вони стикалися з фінансовими (14%), страховими та візовими обмеженнями (5%), вимогами до академічної успішності (33%), а також проблемою оволодіння іноземною мовою на достатній рівень (10%).

100% опитаних студентів зазначили, що під час академічної мобільності їм надавалися академічні консультації, поради щодо проживання в іншій країні та підтримка в адаптації до нового середовища.

Академічна мобільність важлива для розвитку науки та освіти, оскільки вона дає змогу людям різних культур навчатися одне в одного, обмінюватися ідеями та сприяти міжнародній співпраці [1, с. 45]. На запитання “Як ви вважаєте, які переваги для студента має академічна мобільність?” ми отримали такі відповіді: можливість отримати новий досвід та знання (35%), розширення культурного розуміння та міжнародного спілкування (37%), підвищення конкурентоспроможності на ринку праці (28%).

Планування академічної мобільності вимагає важливих фінансових міркувань, оскільки це може бути великими витратами для студента. Респонденти зазначають, що при плануванні академічної мобільності необхідно враховувати такі фінансові аспекти: вартість проживання та харчування (43%), навчання та підручники (28%), витрати на медичне страхування (29%).

Для навчальних закладів академічна мобільність може принести нові ідеї, досвід і ресурси, які можуть покращити якість досліджень і навчання, а також сприяти інноваціям. Крім того, він може сприяти культурному взаєморозумінню, толерантності та співпраці між націями. Учасники опитування відзначили, що академічна мобільність допомогла їм отримати нові навички та знання (37%), отримати можливості для подальшої освіти та дослідження (11%), налагодити зв'язки з іншими студентами та науковцями (30%), а також підвищити академічну конкурентоспроможність (22%).

Іншим аспектом нашого дослідження було з'ясування того, як академічна мобільність вплинула на професійну кар'єру учасників. Кар'єра відіграє важливу роль у формуванні моделей міжнародної мобільності та її результатів.

Проаналізувавши опитування, ми з'ясували, що 15 респондентів зазначили, що мобільність дозволила їм отримати нові знання, навички та досвід, 14 респондентів змогли розвинути міжкультурну компетентність, 13 учасників у своєму резюме позитивно відзначили мобільність, а ще 9 респондентів розглядають можливість потенційного працевлаштування за кордоном.

Однією з головних проблем, з якою студенти можуть зіткнутися під час академічної мобільності, є адаптація до нової системи навчання та зміна методів навчання. Лише 3 з 19 опитаних респондентів вказали, що стикалися з цією проблемою, що свідчить про високу адаптивність фінських студентів.

Серед недоліків академічної мобільності студенти відзначили: проблему розподілу часу; велику віддаленість від родини; відставання від графіка випуску. За результатами опитування, 65% хотіли б знову взяти участь в академічній мобільності, 25% не впевнені та 10% не готові.

За результатами опитування можна зробити висновок, що студентська академічна мобільність у Фінляндії є перспективною справою, але водночас створює виклики для студентів. Студентам мають можливість отримати якісну освіту, збагатити свій досвід та розвинути міжнародні контакти. Однак є певні перешкоди, такі як фінансові витрати, адаптація до нової системи навчання та зміна методів навчання. З огляду на всі ці аспекти студентська академічна мобільність у Фінляндії корисна для особистого та професійного розвитку. Досвід розвитку вищої освіти Фінляндії може бути корисним для вищої освіти України, яка сьогодні реформує вищу освіту в надскладних умовах, шукаючи свої позиції у європейському просторі та, водночас, ведучи боротьбу з наслідками військової агресії росії, що триває.

Список використаної літератури:

1. Kulonpalo J. "Academic Finns Abroad-Challenges of International Mobility and the Research Career." Publications of the Academy of Finland 2007, 7.07.
2. Teichler U. "Academic mobility and migration: What we know and what we do not know." European review 2015, 23. S.: pp. 6–37.
3. Kelo M., Teichler U., Wächter B., eds. EURODATA: Student mobility in European higher education. Lemmens, 2006.
4. Institute of International Education. 2016. URL: <http://www.iie.org/opendoors>

Паровін Олексій (факультет геології, географії, рекреації та туризму
Харківського національного університету імені Василя Каразіна)
Наук. консультант - доктор філософії з права (PhD) Вольвач Б. В.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР У ПІСЛЯВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ

Мета моєї роботи полягає у детальному розгляді доцільності впровадження дистанційного навчання до освітньої системи України, а також поглянути на це питання з економічної точки зору та зробити відповідні висновки на його підставі.

Було розглянуто сутність дистанційного навчання та приведено аргументи на користь цілеспрямованості його використання. Також було показано його вплив на макроекономічні показники. Крім того, моя доповідь напряду торкається теми ролі використання дистанційного навчання в післявоєнній відбудові України.

Були розглянені переваги дистанційного навчання саме для студентів і викладачів, відокремлено від теми економічного розвитку.

Дистанційне навчання стає важливим інструментом для забезпечення неперервності освіти в умовах військових конфліктів і воєнного стану. Основна мета дистанційного навчання в цьому контексті полягає в збереженні доступу до освіти для студентів усіх рівнів, забезпеченні надання якісної освіти та розвитку навичок, навіть під час кризи. Важливою є здатність дистанційного навчання адаптуватися до непередбачуваних обставин та забезпечити зв'язок між учнями та педагогами навіть у віддалених регіонах. Крім того, як вірно вказує Ярошенко Т., “Дистанційне навчання є унікальною системою підготовки і безперервної підтримки високого рівня кваліфікації фахівців. Викладача вже не можна вважати носієм високої педагогічної майстерності, якщо він не володіє засобами, методами і технологіями дистанційного навчання. Діяльність викладача з використанням дистанційного навчання зазнає значних змін.” [1]

Студенти, які успішно завершили дистанційне навчання та набули якісні базові знання та професійні вміння, можуть стати важливими учасниками в процесі відновлення економіки та суспільства. Вони можуть приносити внесок у різні сфери, включаючи нові підприємства, дослідження та розвиток.

Переваги дистанційного навчання	
Освітні заклади	Студенти
Наявність платформи для розміщення навчальних матеріалів	Постійний доступ до навчальних матеріалів
Спрощення розробки авторських навчальних курсів	Швидкий та зручний спосіб перегляду результатів виконаної навчальної роботи
Перевірка засвоєного матеріалу в автоматичному форматі	Постійний контакт з викладачем (завдяки чатам, форумам та онлайн конференціям)
Наявність різних навчальних онлайн програм, для розвитку та покращення навчального процесу	Наявність можливості для колективної або індивідуальної роботи

Мікрорівень дистанційного навчання відіграє важливу роль у взаємодії між студентами та вчителями під час віддаленого навчання. Правильна комунікація, підтримка студентів, якість навчального процесу та розвиток навичок самостійності сприяють індивідуальному розвитку студентів та забезпечують якісну освіту, навіть у важких умовах кризи. Більш того, за словами Бровченко А. К., “Що стосується саме дистанційного навчання, на цьому рівні вузьке розуміння інтерактивності виходить саме з такої позиції – використання інформаційних технологій нібито саме по собі втілює цю ідею, коли дії учня викликають зворотну реакцію навчальних комп’ютерних програм, які організують та регламентують навчальний процес.”[2]

Макрорівень дистанційного навчання включає роль установ вищої освіти, держави та професійних підприємств у розвитку дистанційної освіти та її вплив на макроекономічні показники. Правильна координація та співпраця між цими суб’єктами може сприяти забезпеченню якості освіти та підтримці економічного розвитку країни. Також, з приводу цього вірно зазначили Сватуок О. Р., Миронов Ю. Б. та Миронова М. І.: “Важливо враховувати, що економічна ефективність дистанційного навчання залежить і від:

вдалого вибору системи дистанційної освіти (СДО)
якісного управління процесом дистанційного навчання;
використання сучасних наукових підходів;
планування та економічного обґрунтування доцільності дистанційного навчання та ін.” [3]

Дистанційне навчання робить внесок у післявоєнну відбудову через забезпечення доступу до якісної освіти та навчання. Воно допомагає формувати кваліфікованих фахівців та підтримувати швидкість відбудови економіки, що є важливим в атмосфері післявоєнних

викликів. Успішно підготовлені студенти можуть грати ключову роль у відновленні економіки та суспільства в умовах кризи. Щодо відновлення роботи освітньої сфери вдало висловився Бахрушин В.: “Тому основним завданням у цьому напрямі мало б стати створення на основі актуальної інформації системи, яка буде ефективнішою, забезпечуватиме вищу якість освіти, більшою мірою задовольнятиме потреби громадян і суспільства у здобутті освіти різних рівнів, видів і напрямів.” [4]

Для повного відображення теми слід врахувати, що у післявоєнний період, дистанційне навчання є найбільш раціональним вибором шляху розвитку освітньої системи України. Як з економічної, так і з соціальної точки зору. Отже, підсумовуючи виконану роботу можна сказати, що доцільність дистанційного навчання повністю відображена, а також приведені аргументи, які підтверджують його переваги та показують вплив на розвиток економічного становища в країні.

Список використаної літератури:

1. Ярошенко Т. Дистанційне навчання в системі вищої освіти: сучасні тенденції. 2019. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/442f2370-8e31-494c-8c3d340dc169349b/content>
2. Бровченко А. К. Можливості інтерактивної взаємодії студентів та викладачів у процесі дистанційного навчання з позиції особистого підходу. 2020. URL: <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2020.4/28>
3. Сватюк О. Р., Миронов Ю. Б., Миронова М. І., Оцінювання ефективності дистанційного навчання. 2017. URL: <https://kerivnyk.info/2017/12/svatiuk-myronov-edn.html>
4. Бахрушин В. Як відновлюватимуть освіту й науку після війни. 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-budut-vidnovljувати-osvitu-ta-nauku-pislja-vijni.html>

Клак Анастасія (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)

Наук. консультант – асист. Буцак І. М.

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ НАВЧАННЯ

Г. С. Сковорода вважається видатним філософом, співаком, байкарем та музикантом, також відомим виразником української ментальності XVIII століття. У його творах відображався світогляд та стиль, а також спосіб мислення народу України.

Погляди митця органічно втілюються та відображаються у літературній творчості, вони пов'язані з сократівськими діалогами та етичними проблемами в Європі XVIII століття. Педагог черпав свої ідеї з традицій народної педагогіки, народної мудрості, поглядів на виховання та освіту. Коли митець мандрував Україною, постійно перебуваючи серед простих людей, він заслужив собі славу народного вчителя.

Знаменитий філософ виклав свої педагогічні погляди у діалогах, віршах, притчах, листах. Проблемам виховання присвячено притчі “Вдячний Еродій”, “Убогий жайворонок”, збірниках творів “Сад божественних пісень”, “Басні Харківськія” тощо. Видатний український філософ збагатив і продовжив найкращі традиції вітчизняної педагогіки. Його педагогічні ідеї розвивали Іван Котляревський, Григорій Квітка–Основ'яненко. Вони вплинули на освітню діяльність Кирило-Мефодіївського товариства, на формування педагогічних поглядів Тараса Шевченка, Івана Франка, Михайла Коцюбинського тощо [1, с. 300].

За Г. С. Сковородою, педагогу важливо пізнати та вдосконалити природні здібності кожного індивіда. На долю суспільства впливає вдалий вибір кожного члена спорідненої діяльності, відповідно до природних здібностей та покликання. Саме тому, під час підготовки дітей до конкретного виду діяльності важливо враховувати їхні нахили та уподобання [2, с. 77]. Природа людини – це схильності, обдарування, які є у людини з народження. Учений стверджує, що природні дані дитини повинні знати батьки, вихователі та всебічно розвивати їх під час навчання.

Ідея Сковороди про забезпечення всіх і кожного “спорідненою працею” передбачала зміну соціального життя шляхом перетворення праці в найвищу насолоду людини. Вона мала бути її природною необхідністю, головним обов'язком і моральною потребою, а праця по “спорідненості” – джерелом і запорукою всенародного щастя, основою процвітання суспільства [3]. Тобто, згідно з твердженням Сковороди, споріднена праця є водночас і потребою людського тіла, і потребою духовною, оскільки вона звеселяє дух, приносить задоволення і насолоду. Споріднена діяльність характеризується тим, що вона однаково корисна й для того, хто знайшов своє покликання, і для суспільства.

Основою філософських ідей Г. С. Сковороди про сутність, завдання і значення педагогічної праці є принципи народності, в основі яких – мудрість народу, національна самобутність українського етносу та традиції народу. Саме так Сковорода дивиться на вчителя як носія народних цінностей, високої гуманності та духовно-моральних цінностей.

У його педагогічних поглядах відбилися основні напрями передової педагогіки: гуманізм, демократизм, висока моральність, любов до батьківщини і народу. У притчах та байках Сковорода висміював бездуховне дворянсько–аристократичне виховання і протиставляв

йому позитивний ідеал виховання, мета якого – утвердження високих моральних якостей, формування гармонійно розвинутої людини [1, с. 305].

Серед педагогічних методів, український філософ пропонував такі методи, як бесіда, роз'яснення, поради, приклади, радив виховувати не тільки словом, а й ділом, переконанням привчати дітей критично аналізувати свої вчинки, дотримуватися суворого режиму, уникати надмірностей.

Г. С. Сковорода наголошував на необхідності вести щоденне спостереження за дитиною, її грою, взаєминами з оточуючими, за всім її життям. Тільки у такий спосіб можна глибоко вивчити її задатки і відповідно будувати процес виховання, у тому числі й розумового.

Сковорода відстоював ідею наочності у навчанні, надаючи високого значення спостереженням над предметами і явищами дійсності. Учений запропонував педагогам проводити екскурсії–прогулянки на природу, проводити унаочнені бесіди з географії, природознавства, астрономії, якими і сам активно займався.

Виступаючи прихильником найбільш прогресивних наукових концепцій, великий просвітитель вірив у безмежні можливості людського розуму. Все корисне і потрібне людині Сковорода називав прекрасним. У житті людей вважав красивими вчинки, позитивні природні здібності, жагу до знань тощо. Все це ще раз свідчить, що найвищою цінністю для Сковороди була людина з її постійним вдосконаленням та головною метою нести людям добро та щастя [3].

В роботах Сковороди значна увага приділяється батьківському вихованню, поширюючи принципи педагогіки співробітництва, що актуально і сьогодні. Він вважав, що виховання дитини починається ще до народження, тому батьки повинні поводитися відповідно, щоб їх покоління було здоровим, здібним, талановитим. Навчання повинно відбуватися не тільки словами, а й вчинками, поведінкою. Не виконуючи свої батьківські обов'язки, батьки стають винними у негараздах своїх дітей.

Як ми уже згадували, однією з головних ідей навчання та виховання було в поєднанні з народністю. Сьогодні можемо спостерігати повернення та виділення народної педагогіки в освіті. Навчатись повинні всі діти, не зважаючи на їх соціальний стан, освіта має бути доступною кожній дитині, враховувати інтереси особистості.

Також, що стосується важливості застосування принципу народності у вихованні молоді, то він не обмежений вивченням рідної мови. Включається знайомство з історичними особливостями життя, його укладом, культурою, ментальністю. Саме тому кожен повинен знати свій народ, та мати власне місце серед народу.

Можна стверджувати, що педагогічні ідеї Г. Сковороди знаходять своє віддзеркалення і в контексті Нової української школи. Саме він першим в історії української педагогічної

думки виділив важливість природного та народного виховання. Будучи прихильником гуманістичного підходу виховання, прагнув формувати мислячу, чуйну, освічену людину зі світлим розумом і гарячими почуттями, яка б жила на благо народу. Виховання людини закладається родинними стосунками, природою. Він першим у вітчизняній педагогіці поставив у центр уваги почуття дитини, її стосунки зі світом, її справи.

Педагогічна спадщина Григорія Сковороди, як гуманіста та демократа – життєдайне джерело, з якого черпає мудрість не одне покоління.

Отже, педагогічні ідеї Григорія Сковороди представляють важливий ресурс для сучасної теорії і практики навчання. Його гуманістичний підхід, що визначав важливість гармонійного розвитку особистості, індивідуалізацію навчання, активний підхід до освоєння знань та наголос на етичних аспектах виховання, не втрачають своєї актуальності. Сковорода вчив не лише передавати інформацію, але й виховувати особистість, формуючи моральні цінності та розвиваючи творчий потенціал. Педагогічні ідеї педагога можуть слугувати важливим джерелом натхнення для розробки новаторських методик та підходів. Розуміння та впровадження цих принципів сприятиме не лише покращенню якості освіти, але й формуванню гармонійних особистостей та відданих громадян своєї держави, які здатні впливати на сталість та розвиток суспільства.

Список використаної літератури:

1. Гриценко М. С. Історія педагогіки. К.: Вища школа, 1973. 468 с.
2. Горбач Н. Невідомий Григорій Сковорода. Л.: Логос, 2002. 151 с.
3. Мельникова П. О. Педагогічні погляди Г.С.Сковороди. Харків: ХНУРЕ, 2017. 200 с.

Прус Руслана (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультант – доц. Подановська Г. В.

СУЧАСНІСТЬ І СПАДЩИНА : АНАЛІЗ АКТУАЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО У СФЕРІ НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ

Значущі зміни у суспільній системі цінностей, економічні та суспільно-політичні процеси мають великий вплив на сучасний стан розвитку держави, на її культуру, наукову та освітню сфери. Однією з ключових стратегій розбудови Нової української школи є

використання ідей вітчизняних педагогів, заглиблення у досвід роботи закордонних шкіл, а також звернення до літературної спадщини великих класиків педагогічної науки, серед яких особливе місце посідає відомий чеський педагог, теолог, мислитель Ян Амос Коменський. Це автор підручників “Материнська школа”, “Велика дидактика”, “Світ чуттєвих речей у картинках”, в яких уперше зібрано і систематизовано усі відомості з педагогіки. Його творчий шлях виступає яскравим прикладом відданості й любові до народної освіти, прагненням вдосконалити, покращити її задля ефективного навчання учнів.

Педагогічні ідеї та думки Я. А. Коменського були своєчасними і значущими як для його сучасників, так і для сьогодення. Він сміливо запропонував концепцію загального навчання – “освіта потрібна всім” [1, с. 161]. Здобуття глибшого розуміння його педагогічної спадщини сприятиме ефективнішому впровадженню інноваційних підходів в освітній процес та виховання, враховуючи при цьому унікальні аспекти його методології в контексті вимог і потреб сучасного освітнього середовища.

Мета – проаналізувати педагогічні концепції відомого педагога Яна Амоса Коменського, зокрема, їх відповідність сучасним педагогічним умовам та тенденціям у сфері навчання й виховання задля вдосконалення освітнього середовища.

Я. Коменський, за переконанням С. Миропольського, “не тільки містить в собі Франка, Базедова і Песталоцці, елементи історичного розвитку педагогіки, він містить в собі глибокі основи і для подальшого майбутнього розвитку педагогічної науки” [3, с. 76]. Це висловлює упевненість у тому, що ідеї та концепції, внесені цим педагогом, не лише актуальні для свого часу, але й є значущими і перспективними для майбутнього. Вони мають потенціал стати основою для подальших педагогічних досліджень і вдосконалення освітніх практик.

Ян Амос Коменський вперше в історії освіти запропонував вікову періодизацію дітей та систему шкіл, відповідно до їхнього віку. Сучасна структура освіти в Україні враховує цю вікову періодизацію, а концепція Коменського залишається актуальною завдяки його прагненню до простоти, логіки та використанню аналогій з природою.

Педагог стверджував, що “точний порядок для школи і при тому такий, який не могли б порушувати ніякі перешкоди, треба брати в природи” [2, с. 251].

Принципи навчання, які сформулював Я. А. Коменський, є не лише історичними аспектами, але і основоположними ідеями в українській педагогіці і сучасності. Серед них важливі принципи науковості, міцності знань, свідомості та активності, наступності та систематичності, наочності та інших. Коменський підкреслював, що вчити слід “коротко, приємно, ґрунтовно”, наголошуючи на важливому принципі наочності, який педагог згодом назвав “золотим правилом дидактики” [2, с. 252].

Система класно–урочного навчання, діюча протягом століть, продовжує бути актуальною. Основні принципи цієї системи включають регулярний початок навчання в один і той самий час, ретельне розподіл навчальних матеріалів відповідно до тривалості навчання, групове навчання у класі, чітко визначені теми та завдання для кожного уроку, наявність перерв і канікул. Урок залишається ключовою формою організації освітнього процесу в школі [1, с. 162].

Ідеї Я. А. Коменського про диференціацію навчання залишаються актуальними і вдосконалені в сучасній освітній практиці. Сучасні вчителі приділяють увагу індивідуальним потребам та рівню навчальних досягнень кожного учня, використовуючи диференційовані завдання та методики. Цей підхід сприяє ефективнішому навчання, розвитку здібностей та врахуванню індивідуальних особливостей кожного учня.

Процес освіти мав бути так організований для учнів, як наголошував мислитель, “щоб можна було довести їх до вершин наук без труднощів, нудоти, гримання і биття, а ніби граючись і жартуючи” [3, с.78]. Сучасна школа активно застосовує принципи дитиноцентризму, надаючи пріоритет правам, здібностям, потребам і інтересам дитини в усіх сферах навчального процесу.

Я. А. Коменський відстоює думку про те, що дитинство – не підготовка до майбутнього дорослого життя, а справжнє життя [2, с. 252, 253]. Він підкреслював, що у цьому періоді діти вже переживають справжні життєві враження та навчаються чомусь новому, а не лише готуються до майбутніх обов'язків.

Відомий теолог визначав вчителя не лише як посередника у передачі знань, але й як моральний авторитет та вихователя. Спираючись на його принципи, можна обґрунтувати, що вчитель повинен мати вищі моральні стандарти, бути чесним та старанним, щоб слугувати прикладом для учнів. Порівнюючи із сучасністю, ці вимоги до вчителя є актуальними і дуже важливими.

Найважливішим аспектом сучасної інтерпретації психодідактичних ідей Я. А. Коменського у контексті реалізації ідеї значущості ролі педагога є суб'єкт - суб'єктні стосунки учителя і учнів [3, с.82]. До того ж, ці стосунки напряму залежать від того, наскільки позиція вчителя відносно учнів є гуманною. Для цього педагог має постійно вдосконалювати свою професійну компетентність.

Отже, аналіз педагогічних концепцій Яна Амоса Коменського у сучасному контексті підкреслює актуальність його ідей для сучасної освіти. Великий внесок Коменського полягає в акцентуванні на важливості індивідуалізації, гуманізації та розвитку гармонійної особистості через навчання та виховання. Відданість принципам дитиноцентризму та засудження форм виховання, які обмежують свободу та розвиток особистості, залишаються

перспективними у сучасних умовах. Таким чином, педагогічна спадщина мислителя є актуальною та важливою на шляху до розвитку освіти.

Список використаної літератури:

1. Білянська М., Новохацька В. Актуальність педагогічних поглядів Я. А. Коменського для сучасної освіти. *Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика.* – матеріали XII Всеукр. наук. – практ. Інтернет–конференції. Умань, 2021. С. 161 – 164.
2. Савранська О. М. [та інші]. Педагогічні ідеї Яна Амоса Коменського та його внесок у розвиток сучасних освітніх закладів України. - *матеріали VII Всеукр. наук.–. практ. онлайн-конференції з міжнародною участю.* Умань, 2022. С. 250 – 254.
3. Коберник О. [та інші]. Сучасна інтерпретація психодидактичних ідей Я. А. Коменського. – *стаття.* Умань, 2018. С. 75 – 87.

Топчий Юлія (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультант - проф. П'ятакова Г. П.

ГОЛОВНІ СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

З кожним роком у Великій Британії зростає дефіцит педагогічних кадрів, особливо молоді. За даними Education at a Glance 2017 третина вчителів початкових і середніх шкіл в Англії старше 50 років. Тому на державному рівні педагогічна освіта заохочується, наприклад, збільшується кількість грантів та стипендій для місцевих та іноземних студентів, які здобувають кваліфікацію вчителя (Education at a Glance 2017).

Науковий прогрес вплинув на зміну підготовки педагогів у Великобританії, враховуючи технологічний розвиток, наукові відкриття та зміни в уявленні про процес навчання та виховання. У професійну педагогічну підготовку впроваджують нові стратегії.

Важливою стратегією підготовки педагога є оснащення навчального процесу інноваціями, розробка навчальних платформ, Internet засобів тощо. У процес професійної підготовки вчителя у Великій Британії впроваджують цифрові технології (digital). Впровадження інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) у педагогічну теоретичну

підготовку та практику пов'язане з використанням комп'ютерів, планшетів, інтерактивних дошок та онлайн-ресурсів для покращення навчання та взаємодії з учнями.

Особливим засобом підготовки педагогів та формою навчання в умовах пандемії covid-19 у вищій школі Великої Британії стало дистанційне навчання. В сучасних умовах розвитку професійної підготовки педагога відбувається зростання можливостей для дистанційного навчання та використання віртуальних навчальних середовищ. Педагогічні програми також адаптують до онлайн-формату, щоб забезпечити доступність навчання в будь-якому місці та часі.

У нових стратегіях підготовки вчителя впроваджують сучасні підходи до навчання: враховуються індивідуальні особливості учнів, використовують наукові дослідження з психології у навчальному процесі для розвитку персоналізованих методів викладання, майбутніх вчителів адаптують до різних стилів навчання тощо.

У процес професійної підготовки включають активні та інтерактивні методи. Використання активних методів навчання у вищій школі сприяють участі учнів у власному процесі навчання, взаємо навчанню та взаємодії з оточуючим середовищем.

Розвиток наукових досліджень у галузі педагогіки збагачують студентів педагогічних спеціальностей дослідженнями з інноваційних технологій та методик викладання. Збільшення обсягу наукових досліджень у галузі педагогіки дає змогу вчителям використовувати емпірично обґрунтовані підходи та стратегії.

Нові наукові дослідження допомагають у створенні більш об'єктивних та адаптивних систем оцінювання учнів/студентів, що враховує різносторонні підходи до визначення успішності учнів. Ще однією стратегією у процесі підготовки вчителя є ознайомлення з новими підходами та методами в оцінюванні учнів.

Підвищення рівня кваліфікації вчителів є надзавданням професійного розвитку педагогів. У Великій Британії спостерігається зростання значення професійного розвитку вчителів, здатних навчатися впродовж життя. Для підвищення кваліфікації вчителі беруть участь у конференціях, семінарах та наукових програмах мобільності, проходять стажування в інших країнах для вивчення позитивного досвіду викладання предмету, організації навчального процесу у навчальних закладах різного типу.

Ще однією стратегією підготовки педагогів у Великій Британії є впровадження нових стандартів. У навчальних закладах країни спостерігається оновлення та впровадження нових національних стандартів для педагогічної підготовки, що відповідають вимогам сучасного освітнього середовища.

Багато випускників університетів, які вже мають вищу освіту, обирають варіант післядипломної програми PGCE (*Postgraduate Certificate in Education PGCE*). Така програма

надає студентам теоретичні знання та практичний досвід у викладанні.

Курс PGCE, призначений для вчителів (як досвідчених, так і тих, хто починає кар'єру) у різних освітніх установах, дозволяє їм розвивати свої педагогічні знання та підвищувати свій потенціал кар'єрного розвитку.

Програма підтримує вчителів у розвитку дослідницьких та оціночних навичок, які можна застосувати у власній практиці та практиці колег, що дозволяє їм робити свій внесок з покращення шкільного середовища.

Можна підвести підсумки з вище сказаного. Стратегічні зміни у системі педагогічної підготовки відображають динаміку сучасної освіти в Великобританії, де професійна підготовка активно адаптується до вимог сучасного світу та використовує інновації для покращення досягнень наукового прогресу. У Великій Британії на державному рівні створюють умови для підняття престижу педагогічної професії.

Шингельська Мар'яна (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)

Наук. консультант – доц. Калагурка Х. І.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Професійна підготовка майбутнього педагога – тривалий та цілеспрямований процес, основна мета якого передбачає формування компетентного та конкурентноспроможного фахівця. Серед професійних характеристик виокремлюють лідерські якості педагога, які значною мірою визначають професійну траєкторію його діяльності.

Сформованість лідерських якостей майбутніх педагогів залежить від створення та реалізації певних умов.

Умова – філософська категорія, “яка відображає відношення предмета до оточення явища, без якого не може існувати сам предмет. Сам предмет виступає як щось обумовлене, а умова – як відносно зовнішня до предмету багатоманітність об'єктивного світу”. Умова складає те середовище, в якому виникає, існує і розвивається певний процес чи явище. Для того, щоб причина викликала наслідок, потрібні певні умови. Умова “є можливістю чогось... . Особливістю умови є те, що вона сама собою не може перетворитись на нову дійсність”. Тобто, умови є не обхідним явищем для настання даної події, але самі по собі ще її не викликають [1].

У контексті нашого дослідження ми визначаємо декілька педагогічних умов, яких доцільно дотримуватися у процесі формування лідерських якостей у процесі професійної підготовки майбутнього педагога. Проаналізуємо їх.

Перша педагогічна умова полягає у формуванні мотиваційно-ціннісної сфери майбутнього фахівця педагогічної освіти до лідерства в процесі професійної підготовки та майбутньої професійної діяльності. Реалізація даної умови передбачає спрямування мотиваційно-ціннісної сфери майбутнього фахівця педагогічної освіти на лідерство в процесі професійної підготовки. Основна мета – збереження у студентів-майбутніх фахівців – стійкого інтересу до формування та розкриття лідерського потенціалу, мотивації на досягнення успіху в професійно-педагогічній діяльності. У контексті зазначеної умови ми передбачаємо здобуття майбутніми фахівцями сукупності інтегрованих знань про лідерство в педагогічній діяльності через систему освітніх компонентів як обов'язкового, так і вибіркового циклів освітньо-професійних програм.

Друга педагогічна умова – це готовність науково-педагогічних працівників ЗВО до роботи з потенційними лідерами. Знання та навички про особливості роботи, розуміння феноменів лідерства в сучасних умовах педагогічної освіти, уміння діагностувати лідерський потенціал майбутніх педагогів педагогічної освіти та організувати їх професійну підготовку, бажання взаємодіяти з керівниками інших закладів вищої освіти визначають готовність самого науково-педагогічного працівника до проведення необхідних заходів, спрямованих на виявлення, формування та розвиток лідерського потенціалу у майбутніх вихователів ЗДО та вчителів початкової школи. Розвиток лідерських якостей передбачає здатність і спроможність кожного науково-педагогічного працівника створювати спеціальні умови для розвитку особистості студента, які надають можливість залучення кожного до соціально значущих відносин з позиції лідера.

Ми вважаємо, що реалізація даної умови можлива при організації такого освітнього середовища закладу вищої освіти, який дозволяє формувати лідерські якості у здобувачів освіти за ознакою їх прояву; де створені умови для контролю, корекції та використання чинників впливу на реалізацію особистісних лідерських якостей майбутніх педагогів; уміння знаходити та ефективно використовувати форми та методи в майбутній професійній діяльності. Це передбачає формування здатності у здобувачів освіти прогнозувати, планувати та конструювати власну діяльність, обирати поведінку, приймати відповідні рішення, прогнозувати їх наслідки та нести за них відповідальність.

Третя педагогічна умова – формування практичного досвіду лідерства у контексті проходження здобувачами освіти різних видів педагогічної практики.

Реалізація цієї педагогічної умови базується на сукупності знань та елементарного

практичного досвіду про особливості педагогічної роботи, розуміння феномену лідерства в сучасних умовах. У межах реалізації цієї умови необхідно забезпечити розвиток лідерських умінь майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти та вчителя початкової школи в процесі навчання з метою засвоєння ним операцій (дій) лідера та якісного здійснення майбутньої професійної педагогічної діяльності. Забезпечуючи реалізацію цієї умови варто акцентувати на тому, що професійні цінності студентів в різні роки навчання вирізняються своїм змістовим наповненням і зазнають змін у процесі професійної підготовки. Разом з тим, є незмінні характеристики, які об'єднують студентів різних років навчання та їх викладачів, зокрема: рівень освіти, загальний розвиток, комунікабельність, доброзичливість.

Отже, в умовах сучасного реформування вітчизняної педагогічної освіти особливого значення набуває проблема формування лідерського компонента педагогічної діяльності майбутнього вчителя та вихователя. Різні дослідники висувають різні критерії до групування лідерських якостей, але суттєвих протиріч при цьому не спостерігається, що надало нам можливість обґрунтовано виділити лідерські якості, які необхідно розвивати у майбутніх педагогів у контексті професійної педагогічної підготовки.

Список використаної літератури:

1. Філософський словник / За ред. В. І. Шинкарука. К.: УРЕ, 1973. С. 531.

Щепанська Ірина (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультант – проф. П'ятакова Г. П.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ РЕФОРМИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ

За останні три десятиліття освіта в Польщі пережила два ключові моменти, які пов'язані, по-перше, з відбудовою країни після падіння комуністичного режиму в 1989 році та переходу до демократії з новою політичною, адміністративною, економічною та соціальною системою, переходом від соціалістичної економіки до ринкової. По-друге, зміни у польській освіті пов'язані з офіційним членством Республіки Польща в ЄС у 2004 році після приєднання до Європейського Співтовариства та тривалим євроінтеграційним процесом, який передував такій події.

Ідея залучити до школи шестирічну дитину виникла у 2008 році і була реалізована практично одразу. З 1 вересня 2012 року навчання в школі стало обов'язковим для дітей

віком від шести років. У березні 2012 року набули чинності зміни до Закону “Про систему освіти” та деяких інших законів. Обов’язкове навчання дітей шестирічного віку перенесено на 1 вересня 2014 року. У 2012/13 та 2013/14 навчальних роках батьки мали вирішити, чи повинна дитина, якій у цьому календарному році виповниться шість років, починати навчання в першому класі початкової школи. Шестирічна дитина, яка ще не пішла до школи, завершує обов’язкову дошкільну освіту. Поправка зобов’язує дітей п’ятирічного віку відвідувати щорічну дошкільну підготовку протягом року.

Навчальний рік в усіх типах шкіл у Польщі починається 1 вересня і закінчується в останню п’ятницю червня. Протягом навчального року школярі мають два тижні зимових канікул. Крім того, діти також мають від одного до двох тижнів перерви в школі на релігійні свята такі, як Різдво та Великдень.

Оцінки виставляються з четвертого класу – від 1 (недостатньо) до 6 (дуже добре). Початкова шкільна освіта триває шість років, після чого учні переходять до гімназії. Результати уроків у початковій школі перевіряються контрольними роботами, які мають довідковий характер і не впливають на підсумкові результати уроків у школі.

У зв’язку із забезпеченням якості освіти у Польщі почали відстежувати кар’єру випускників, що є провідним трендом ЄПВО. Зокрема, у травні 2015 р., після набуття чинності відповідних змін до законодавства від жовтня 2014 року, Міністерство науки і вищої освіти запровадило національну систему відстеження шляхів працевлаштування випускників вищих навчальних закладів на основі адміністративних даних системи соціального захисту та інформації зі студентської бази даних Міністерства. Нова система відстеження покликана забезпечити широку громадськість, абітурієнтів, органи влади та інші зацікавлені сторони достовірними даними про становище випускників на ринку праці з урахуванням рівня зайнятості та оплати праці.

Сучасна реформа структури шкільної освіти в Польщі була започаткована наприкінці 2016 року після прийняття Закону про освіту (Prawo oświatowe) та Закону про введення Закону про освіту (Przepisy wprowadzające Ustawę – Prawo oświatowe). Реформа триватиме з 2016 по 2024 рік. Відповідно до змін, однорічна дошкільна освіта стала обов’язковою для дітей 6 років: вона може проходити в дитячому садку або в дошкільному відділенні початкової школи. Дошкільна освіта є першим ступенем польської системи освіти. Після ухвалення “Закону про освіту” дошкільна освіта стала обов’язковою для всіх дітей шестирічного віку. Батьки шестирічних дітей мають право вибору: вони можуть віддати дитину до першого класу початкової школи за умови, що дитина попередньо закінчила підготовчий рік, чи залишити дитину в дошкільному закладі на додатковий рік. Натомість семирічні діти мають починати навчання в початковій школі з 1 класу.

Структурно в систему шкільної освіти було введено восьмирічну початкову школу замість шестирічної, а також розпочато процес ліквідації гімназій. Крім того, відповідно до закону трирічні загальноосвітні ліцеї стали чотирирічними, а чотирирічні технікуми – п'ятирічними. Отже, після реформи сучасна структура шкільної освіти в Польщі виглядає так:

- восьмирічна початкова школа, так звана “початкова школа”;
- чотирирічний загальноосвітній ліцей, повна середня освіта;
- п'ятирічний технікум або технікум, у тому числі мистецькі школи, що дають професійно-технічну кваліфікацію;
- трирічні професійно-технічні навчальні заклади першого ступеня, у тому числі спеціальні школи та філії базових професійно-технічних навчальних закладів;
- дворічні ПТУ II ступеня;
- трирічні спеціальні школи для підготовки до праці.

Існують також Поліцейські школи, проте їх вважають частиною вищої освіти. Вони орієнтовані на випускників вищої школи, які бажають отримати відповідну професійну кваліфікацію та диплом. Школи пропонують курси тривалістю від 1 до 2,5 років.

Початкова шкільна освіта складається з двох ступенів:

1–3 класи (початкова шкільна освіта) з інтегрованою формою навчання;

4–8 клас. Після закінчення восьмирічної початкової школи учні складають “восьмикласник”. Він уміщує три обов'язкові предмети (польська мова, математика та іноземна мова) та один факультативний предмет (біологія, хімія, фізика, географія або історія).

В умовах радикальної освітньої реформи в Україні такий інноваційний польський досвід видається перспективним для вітчизняної шкільної освіти, особливо успішні процеси системної модернізації змісту та структури освіти. Цінним також є досвід децентралізації в польській шкільній освіті, який вважається одним із найкращих в ЄС.

Склярова Аліна (хімічний факультет
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультанти: доц. Ковальчук Л. О., доц. Штурка З. М.

ОСВІТНІЙ ПРОСТІР LVIV OPEN LAB – НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ STEM–ОСВІТИ

Сучасна освіта в Україні визначається не лише традиційними методами навчання, але й активно впроваджує інноваційні підходи.

Львівський освітній простір Lviv Open Lab – це середовище творчих, креативних дітей та дорослих, які цікавляться наукою та досліджують світ за допомогою дослідів, експериментів та практичних занять [1]. Він є прикладом інновацій в освіті, каталізатором для розвитку природничих та інженерних компетентностей учнів, впроваджуючи сучасні методи та підходи до STEAM–освіти.

Напрямок STEM є цікавим і ефективним, адже тут поєднуються природничі науки, технології, інженерія, математика. STEM – це Science, Technology, Engineering, and Mathematics. Це об'єднання наукових, технічних, інженерних та математичних напрямів, які є основою для креативної економіки та інновацій, пріоритетних для розвитку України. 3D-друк, біонічні протези, відновлювальна енергетика, аналіз даних, розробка програмного забезпечення, робота зі штучним інтелектом, фармація, медицина, косметологія, будівництво, планування міст, протидія кліматичним змінам, а також відновлення природи після конфліктів – це область STEAM–освіти.

Простір Lviv Open Lab не лише надає доступ до сучасного наукового обладнання та лабораторій для виконання навчального експерименту, зокрема, хімічного, але й активно впроваджує систему менторства, де професіонали стають наставниками учнів, надаючи їм практичний досвід та поради від експертів з якоїсь галузі науки. Наші курси, майстер–класи та наукові заходи не лише розширюють знання та вміння учнів з природничих та інших дисциплін, а й створюють унікальну можливість для взаємодії з іншими талановитими учнями, фахівцями та вченими.

Простір є частиною Європейської мережі наукових центрів і музеїв Ecsite. Ми ділимо цей престижний статус з провідними інституціями, такими як Центр Науки Коперник у Варшаві, Experimenta в Німеччині, LEGO Foundation та іншими, що свідчить про визнання Lviv Open Lab на міжнародному рівні.

Світ “інформаційного вибуху” формує нові взаємовідносини між учнем і знаннями, молодь потребує вміння розв’язувати складні проблеми, критично ставитися до обставин,

порівнювати альтернативні точки зору та приймати зважені рішення, тому заняття в Lviv Open Lab зорієнтовані на практичне використання здобутих знань. Учні не лише удосконалюють свої теоретичні знання з природничих та інженерних наук, але й мають унікальну можливість застосувати їх на практиці, під час виконання навчальних експериментів та проєктів. Такий підхід сприяє розвитку та удосконаленню теоретичних знань, формуванню практичних умінь і навичок, розкриваючи учням сутність та застосування наукових концепцій у конкретних ситуаціях [2]. Це простір для творчості, креативності, розвитку орієнтовного мислення.

Однією з ключових особливостей навчання в Lviv Open Lab є акцент на інтердисциплінарному підході. Завдяки такому підходу учні мають змогу розглядати проблемні завдання з різних точок зору, об'єднуючи знання з суміжних наук, вирішувати нестандартні життєві завдання, тобто успішно соціалізуватися у суспільстві, відбувається формування цілісної особистості, здатної адаптуватися в світі, що постійно змінюється. На інтердисциплінарному рівні підтверджується органічна єдність світу. Це приводить до стирання граней між відокремленими один від одного предметами.

Широке впровадження менторської підтримки, використання наукових проєктів, інноваційних технологій *навчання і інтерактивних методів спілкування* забезпечують учням комфортні умови, допомагають розкрити для них нові горизонти та перспективи у виборі майбутньої професії та робить STEM–освіту доступною, захоплюючою та високоефективною. Активна участь учнів у реалізації наукових проєктів та інженерних завдань – це не лише частина освітнього процесу, а й можливість практично використовувати знання, висловлювати і розвивати власні концепції, а також спілкуватися з однодумцями та експертами. Учні представляють свої дослідження на наукових конференціях і виставках, вчать вести дискусії та обмінюватися думками

У сучасному світі STEM–освіта в природничому напрямку, зокрема в галузі хімії, створює величезний простір для глибокого дослідження та творчості, перетворюючи процес вивчення у захоплюючий світ можливостей. Це не лише заняття, а своєрідний космос, де хімія взаємодіє з віртуальною реальністю, передовими технологіями та 3D–друком. Сьогодні на уроках хімії учні не завжди мають можливість експериментувати у нас, використовуючи передові технології вони можуть створювати реальні моделі речовин, а потім матеріалізувати їх у фізичні об'єкти за допомогою технології 3D–друку, у віртуальному середовищі виконувати хімічні реакції. Об'єднання хімічних знань із сучасними технологіями відкриває нові горизонти для учнів. Вони можуть досліджувати складні речовини та структури на молекулярному рівні, а також застосовувати свої вміння в розв'язанні реальних проблем. Це сприяє розвитку творчого мислення й удосконаленню навичок, які важливі для успіху в

сучасному світі науки та інновацій.

Проект “Міжшкільна лабораторія”, запроваджений освітньому просторі Lviv Open Lab, став важливим кроком у реалізації STEM-освіти і розвитку природничих компетентностей учнів. Ця міжшкільна лабораторія для учнів 7-11 класів є місцем, де навчання перетворюється на захоплюючу пригоду з можливістю випробувати свої знання у практичних стандартних чи нестандартних ситуаціях. Учасники лабораторії отримують можливість співпраці з вчителем та експертами з різних галузей природничих наук. Проект сприяє розвитку креативності, критичного мислення та командної співпраці, роблячи навчання ефективним. Учні не тільки отримують теоретичні знання, але й навчаються застосовувати їх на практиці, наприклад, проводячи захоплюючі хімічні досліди та розвиваючи власний науковий підхід до проблем.

Особливістю функціонування простору Lviv Open Lab є те, що для фінансування проєктної роботи активно залучають грантові кошти міжнародних організацій та партнерів. Одним з найбільш успішних таких проєктів був STEAM LAB за підтримки Фонду ООН у галузі народонаселення UNFPA та посольства Швеції (листопад–грудень 2022 р.). У програмі проєкту реалізувались три профільні напрямки: програмування, 3D моделювання та хімія. Мета проєкту – ознайомити молодь з різними професіями, на практиці застосувати та вдосконалити навички роботи в лабораторії. У рамках проєкту експерти з різних освітніх галузей проводили семінари, читали лекції, одну з них читав декан хімічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, доцент Григорій Дмитрів. Також в рамках проєкту відбулась екскурсія в ЛКП “Зелене місто” де учасники познайомилися з сучасними технологіями переробки побутових органічних відходів. Завдяки вдало розробленій навчальній програмі, яка охопила низку важливих напрямків хімії, учасники змогли самостійно виконати низку експериментальних досліджень, працюючи на сучасному обладнанні, що дозволило зрозуміти роботу хіміка у лабораторії [3]. Безумовно, такі проєкти, як STEAM LAB, найкраще мотивують та формують стійкий інтерес до вивчення хімії, як важливої природничої науки, адже хімічний експеримент, проведений своїми руками в безпечних умовах на сучасному навчальному обладнанні та під пильним наглядом професіоналів є найкращою мотивацією для учнів, які в майбутньому планують обрати професію хіміка або суміжну.

В освітньому просторі Lviv Open Lab проводилися міні-дослідження з таких тем: “Метали та їхні властивості”, “Вирощування кристалів”, “Харчова хімія”, “Хімія косметики”, “Хімія полімерів”, “Визначення якості води”.

Lviv Open Lab не лише створює умови для навчання, але й інтегрує цей процес у життєвий досвід учнів, готуючи нове покоління інженерів, науковців та новаторів. Його

підхід дозволяє значною мірою реалізувати STEM–освіту і працювати над промоцією природничих наук і хімії, зокрема. STEM-освіта стає важливим етапом у формуванні та розвитку майбутніх лідерів, готових вирішувати виклики сучасного світу.

Список використаної літератури:

1. Павлюк О. В. Lviv Open Lab – міський простір інноваційної освіти. *VI Науково-методична конференція “Сучасні тенденції навчання хімії”*: Збірник тез доповідей. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. С. 33.
2. Озерна Д., Пекун Я., Попадинець О. Посібник для науковиць: як говорити про науку і про себе в ній. Львів: 2023. 4 с.
3. Лехновський М., Склярова А., Дмитрів Г. STEAM LAB – комплексна навчальна програма в неформальній освіті. Львів. 2023. 63 с.

Лагуняк Іванна (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультант – проф. Квас О. В.

МІКРОНАВЧАННЯ, ЯК СПОСІБ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У швидкозмінному освітньому середовищі ефективного управління закладом освіти відіграє вирішальну роль у формуванні якості та успішності навчальних закладів. Для організації безперервного зростання та професійного розвитку керівників закладів загальної середньої освіти слід впроваджувати інновації із використанням провідних освітніх технологій. Під час дослідження шукатимемо сучасні освітні технології для навчального циклу професійного самовдосконалення керівників закладів загальної середньої освіти. Плануємо обґрунтувати ефективність та переваги професійного самовдосконалення та самовдосконалення у рамках професійних освітніх спільнот.

Важливим моментом для означення ролі, повноваження та функцій керівника закладу середньої та загальної освіти стало затвердження професійного стандарту “Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти” (далі – Професійний стандарт) [1].

Основна мета діяльності керівника закладу освіти полягає у безпосередньому управлінні ним і відповідальності за освітню, фінансово-господарську та інші види діяльності закладу. Професійний стандарт включає в себе умови праці, умови допуску до

роботи, документи, що підтверджують професійну та освітню кваліфікацію, а також перелік трудових функцій. Визначаються загальні компетентності керівника, до яких відносяться громадянська, соціальна, культурна, когнітивна, підприємницька компетентності. Професійні компетентності описані як сукупність знань, умінь, навичок та професійно значущих якостей особистості, що забезпечують здатність виконувати визначені трудові функції.

Професійний стандарт корелює з Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа”. Вимоги стандарту обов’язкові для педагогічних працівників, які обрані на посаду керівника (директора) закладу загальної середньої освіти. Цей документ також має слугувати орієнтиром для планування професійного розвитку та підвищення кваліфікації керівників освітніх закладів.

У стандарті зазначено, що керівники закладів освіти зобов’язані проходити курс підвищення кваліфікації відповідно до займаної посади (з управлінської діяльності), а також рекомендовано щорічне підвищення кваліфікації через неформальну чи інформальну освіту. Використання стандарту має сприяти забезпеченню ефективної діяльності керівників, формуванню баз даних програм підвищення кваліфікації, а також координації професійних спільнот педагогічних працівників.

Управління закладом загальної середньої освіти (ЗЗСО) можна охарактеризувати як комплексну систему дій, базовану на визначеній методології та управлінській концепції, що спрямована на вирішення організаційних, педагогічних та соціальних завдань. Ці завдання покликані сприяти позитивним результатам у процесі функціонування та розвитку освітнього закладу. Професійна діяльність керівника ЗЗСО визначається за принципами менеджменту, які включають соціальне та стратегічне управління, технологізацію управлінського процесу та реалізацію управлінських функцій. Сучасний керівник ЗЗСО є фахівцем, який має чітке розуміння цілей функціонування та розвитку освітнього закладу і володіє необхідними засобами для досягнення цих цілей.

Виклики 21 століття вимагають від людей гнучкості та швидкої адаптації до мінливих обставин, що підкреслює потребу в ефективних методах навчання. Мікронавчання передбачає розподіл навчального контенту на короткі, легко керовані сегменти, також відомі як “навчання за принципом “шматочків”. Ці короткі модулі є простими, цілеспрямованими та орієнтованими на досягнення мети, що дозволяє студентам встановлювати зв’язки між ними. Мікронавчання особливо актуальне в онлайн-навчанні, оскільки вона може включати різні медіа-формати, такі як відео, текстові фрагменти та подкасти, для ефективного викладання [2].

Мікронавчання є таким форматом навчання, при якому студенти навчаються за допомогою коротких, сфокусованих мікрокурсів чи мікролекцій, які зазвичай тривають 5-10

хвилин, що сприяє кращому запам'ятовуванню та адаптації матеріалу. Дослідники виявили, що мікронавчання є ефективним, Цей підхід враховує короткі проміжки уваги сучасних людей, які звикли отримувати інформацію невеликими, швидкими порціями.

Мікронавчання дає можливість слухачам навчатися у власному темпі, що робить його зручним для тих, хто балансує між роботою і навчанням або має обмежений час на освіту, наприклад, для керівників закладів освіти.

У подальшому слід розробити та обґрунтувати модель навчального циклу (мікронавчання), яка пристосована для професійного самовдосконалення керівників закладів загальної середньої освіти, ця модель повинна базуватися на використанні освітніх технологій.

Список використаної літератури:

1. Про затвердження професійного стандарту: Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти: Наказ Міністерства економіки № 568-21 від 17.09.2021 року URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf> (дата звернення: 13. 11. 2023)
2. Різник В., Мельник Т. Мікронавчання як перспективний метод підготовки висококваліфікованих фахівців / В. Різник, Т. Мельник // *Humanitarium*. 2017. Т. 39, Вип. 2. С. 71-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2017_39_2_11 (дата звернення: 13. 11. 2023)

Леськів Катерина (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультант – доц. Подановська Г. В.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

Сучасна освітня система в Україні перебуває у процесі змін, що включають у себе виникнення нових типів закладів освіти, впровадження сучасних програм, перегляд змісту освіти та впровадження освітніх і наукових нововведень. Для розвитку педагогічної майстерності необхідно акцентувати увагу на постійній творчій праці, активній життєвій позиції, співпраці з іншими педагогами, а також на розвитку компетентностей, духовності та гуманності.

Педагогічна майстерність, яка включає професійні та особистісні якості вчителя, визнається важливою у сучасному освітньому середовищі. Сучасні умови вимагають від учителів не лише передачі знань, але й формування критичного мислення, творчості та

особистісного розвитку. Розгляд педагогічної майстерності в цьому контексті стає ключовим для подолання викликів у навчальному процесі.

Ми переконані, що володіння педагогічною майстерністю є визначальним для якості освіти, проявляючись у творчому використанні методів та глибокому розумінні потреб учнів. Такий вчитель створює сприятливу навчальну атмосферу, де кожен учень розвивається не лише інтелектуально, а й емоційно та соціально, завдяки індивідуалізованому підходу до навчання.

Сучасним освітнім установам України потрібен вчитель, який виконує свої обов'язки професійно і володіє різнобічними якостями творчої особистості. Працездатне навчання та виховання неможливе без високого професіоналізму вчителя. “Від того, які аспекти власної ідентичності передає учням вчитель і до яких струни їхньої душі він здатний доторкнутися, значною мірою залежить майбутнє українського суспільства, ідеали та дії учнів. Зрозуміло, що досягти цього може лише той, хто володіє професійною майстерністю, здатний творчо передати навички та цінності людської культури своїм учням”, – стверджує Т. Сорочан.

Педагогічна майстерність проявляється у вмінні оптимізувати навчально-виховну діяльність для всебічного розвитку особистості та формування світоглядних здібностей. Це комплекс якостей, що забезпечує високий рівень самоорганізації вчителя. Вчитель повинен мати не лише природні задатки, але й великі розумові, фізичні та емоційно-вольові здібності для розвитку професійних навичок, володіти різнобічними вміннями організатора, оратора, універсала, аналітика та психолога, чіткою логікою педагогічного процесу та виховання, а також високою компетентністю у своїй вузькопрофесійній галузі [1, с. 18–20].

Педагогічна майстерність охоплює сукупність професійних якостей вчителя, що визначаються його високим рівнем психолого-педагогічної підготовленості та здатністю ефективно вирішувати педагогічні завдання, такі як: навчання, виховання і розвиток учнів. Майстерність педагогічної праці проявляється у власних особистісних і професійних рисах, вмінні постійно навчатися та передавати отриманий досвід для успішної організації власної діяльності.

Критеріями майстерності педагога є: доцільність, продуктивність, діалогічність, оптимальність і творчість.

Майстерність вчителя поділяється на такі рівні:

- 1) елементарний;**
- 2) базовий;**
- 3) досконалий;**
- 4) творчий [2, с. 36].**

Майстерність учителя – найвищий рівень педагогічної діяльності, визначений результативністю і творчою активністю особистості педагога, яка характеризує психологічний механізм успішної діяльності. Розвиток майстерності можна сформулювати як комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високорівневої професійної діяльності на рефлексивній основі.

Зазначене визначення визначає такі аспекти, як:

- 1) гуманістична спрямованість;
- 2) професійна компетентність;
- 3) педагогічні здібності;
- 4) педагогічна техніка [3, с.19].

Елементи педагогічної майстерності взаємодіють та сприяють саморозвитку, що не обмежується лише впливом зовнішніх факторів. Для творчої діяльності вчителя, який самостійно оцінює свою роботу та коригує методи, важлива внутрішня підтримка та конкретні якості, що розвиваються через професійне самовдосконалення, сприяючи також саморозвитку учня [2, с.30].

Підсумовуючи все вище написане, можемо зробити висновок, що педагогічна майстерність – визначальний аспект успіху сучасної освіти в Україні. Цей комплекс властивостей вчителя, включаючи гуманістичну спрямованість, професійну компетентність та техніку, розкривається у творчому використанні педагогічних методів та у розумінні індивідуальних потреб учнів. Розгляд педагогічної майстерності на різних рівнях, від елементарного до творчого, показує ступінь володіння вчителем важливими якостями та його ефективність в освітньому процесі. Внутрішня підтримка та постійне самовдосконалення є необхідними складовими успішної діяльності вчителя.

Список використаної літератури:

1. Бобровицька С. В., Кісіль Д. О., Ласточкіна В. Педагогічна майстерність вчителя початкових класів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2021. № 10 (114). URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/4.pdf> (дата звернення: 17. 11. 2023).
2. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. та ін. Педагогічна майстерність: Підручник; За ред. Зязюна І. А. Київ: Вища школа, 1997. 349 с. (дата звернення: 17. 11. 2023).
3. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків : ХНПУ, 2021. 90 с. URL:

Кобрин Вікторія (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультант – доц. Подановська Г. В.

ВПЛИВ ОСОБИСТІСНО–ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ НА УСПІШНІСТЬ НАВЧАННЯ УЧНІВ

В сучасному освітньому середовищі важливо розуміти і враховувати те, який вплив на розвиток учнів має діяльність вчителя і його підхід до процесу навчання. Кожна людина має право на якісне здобуття знань і усі педагогічні працівники, які повинні надавати освітянам таку можливість мають бути грамотними та вміти застосовувати свої професійні знання. В останні роки освітній процес займається розширенням педагогічних горизонтів та все більше зосереджує свою увагу на розумінні індивідуальних потреб кожного учня. Саме особистісно-орієнтований підхід у навчанні дозволяє врахувати унікальні здібності та інтереси всіх учасників освітнього процесу.

Ми переконані, що індивідуальний підхід у навчанні учнів здатен стимулювати їхню внутрішню мотивацію та сприяти особистісному розвитку, а вище зазначений підхід є інструментом, яким обов'язково має користуватися кожен педагог.

“Особистісно–орієнтований підхід спрямований на створення сприятливого середовища та умов для активної навчальної діяльності з опертям на індивідуальні особливості, моральні цінності, особистий досвід учня, який сприймається педагогом як особистість, що має власні риси характеру, нахили та інтереси” [1, с.115]. На нашу думку, він не лише надає можливість враховувати особистість кожного учня, але й розвиває творче мислення та формує навички, які відповідають індивідуальним потребам та потенціалу кожного здобувача освіти.

Застосування особистісно–орієнтованого підходу також сприяє розвитку емоційного і соціального інтелекту учнів, адже вони взаємодіють не лише зі знанням, а й з один одним, співпрацюючи та обмінюючись ідеями. Таке навчання створює освітнє середовище, в якому кожен учень відчуває себе цінним та унікальним членом навчальної спільноти. В цілому, особистісно–орієнтований підхід в освіті сприяє глибокому розумінню та розкриттю потенціалу кожного учня, створюючи умови для його гармонійного розвитку та ефективного

здобуття знань, умінь та навичок.

Державний стандарт початкової освіти зазначає мету навчання, що передбачає “всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості” [2]. Ефективна її реалізація передбачає застосування саме особистісно-орієнтованого підходу у процесі навчання та розвитку особистості здобувачів освіти.

Варто зазначити, що освітній процес узгоджено із метою Державного стандарту початкової освіти. У свою чергу він передбачає не лише передачу знань, але й розвиток характеру учнів. Застосування особистісно–орієнтованого підходу допомагає вчителям виконати ці завдання, створюючи позитивний вплив на життєвий шлях їх вихованців.

Сучасний освітній процес також підкреслює важливість взаємодії вчителя і учнів як партнерів. Такі відносини сприяють самостійності та відповідальності освітян за процес навчання, а завдання педагога полягає у створенні середовища, в якому кожен відчуває свою важливість та цінність.

Крім того, важливо враховувати, що особистісно–орієнтований підхід розширює можливості використання різноманітних навчальних методик та технологій. До них можемо віднести:

- самостійне розвивальне навчання,
- педагогіка співробітництва (“проникаюча” технологія),
- гуманітарно–особистісна технологія,
- ігрові технології,
- технології розвивального навчання,
- проблемне навчання,
- технологія індивідуального навчання,
- технології диференціації за рівнем,
- колективне навчання [3, с.206]

Різноманітність застосування у навчанні цих технологій створюють основу для розвитку учнів і допомагають педагогам у досягненні мети Державного стандарту початкової освіти. Крім того, ми вважаємо, що ця широка гама навчальних методик в особистісно-орієнтованому підході відкриває можливості для індивідуалізації навчання, адаптації до різних стилів вивчення та підтримки учнів у розвитку їхнього унікального потенціалу. Такий різнобічний підхід сприяє формуванню глибокого розуміння матеріалу та вихованню цілісних особистостей, готових до викликів сучасного світу.

Підсумовуючи усе вище викладене, можемо зробити висновок, що важливість

особистісно–орієнтованого підходу в навчанні є беззаперечною. Цей підхід відкриває двері до індивідуалізації, сприяє розвитку творчого мислення та формуванню не лише знань, а й цілісної особистості здобувача освіти. Взаємодія педагога та учнів в партнерському контексті зміцнює відчуття важливості кожного учасника освітнього процесу. Важливо окреслити, що різноманітність навчальних методик, які використовуються у рамках цього підходу, створюють гнучку систему, спроможну адаптуватися до різних потреб та стилів навчання. У підсумку, особистісно–орієнтований підхід не лише відповідає вимогам сучасності в освіті, але й сприяє становленню глибоко освічених та готових до життя особистостей.

Список використаної літератури:

1. Кулик О. Особистісно орієнтований підхід до навчання як чинник мовленнєвого розвитку учнів. *Педагогічний процес: теорія і практика*. Випуск № 2 (57), 2017. С. 114-119. URL: <http://ephsheir.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/6596/Kulyk%20O.%E2%80%AF%20D.%20Osobystisno%20orrientovanyi%20pidkhid%20do%20navchannia%20yak%20chynnyk%20movlennievoho%20rozvytku%20uchniv.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 16. 11. 2023).
2. Постанова “Про затвердження Державного стандарту початкової освіти” від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 16. 11. 2023).
3. Чаюн Н. С. Фенканін О. А. Особистісно-орієнтовані технології навчання та специфіка їх реалізації в музичних вищих освітніх закладах. *Вчені записки Університету “КРОК”*. 2018. Випуск 49. С. 203-213. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/55/51> (дата звернення 16. 11. 2023).

МІЖСОБИСТІСНІ КОНФЛІКТИ ТА ЇХ ПОДОЛАННЯ

Конфлікт включає ряд афективних станів людини, таких як: тривога, ворожість, опір, відкрита агресія, а також типи протистояння та антагоністичної взаємодії, включаючи конкуренцію.

Науковці, називають конфлікт засобом зіштовхнення різних культур, який може приймати будь-яку з кількох різних форм, включаючи внутрішньоособистісні, міжособистісні, міжгрупові та міжорганізаційні конфлікти. У рамках теорії розвитку особистості конфлікт розглядають як психологічне явище, що супроводжує процес розвитку особистості через подолання вікових кризів (Л. Виготський, Л. Божович) [3]. Соціологія і психологія проводять дослідження протікання конфлікту у двох аспектах. Згідно з першою теорією, конфлікт розглядається як окремий випадок соціальної ситуації, що розвивається за своїми нормативними законами.

Відповідно до другої теорії провідну причину конфлікту слід шукати через визнання специфіки особистості й індивідуальності людини.

Також, конфлікт розглядається на соціальному, соціально-психологічному та психологічному рівнях залежності від поставленої мети і завдань. Тут уже мова йде у конфліктах відноси, не лише про пошук рішення що задовольняє змістовні інтереси партнерів. У таких конфліктах активно виявляються взаємні докори, засудження поведінки та особисті якості учасників конфлікту, необхідних для підтвердження “свого права” негативні дії по відношенню іншої сторони [3].

Конфлікти стає особливо гострим, якщо щонайменше одного з його учасників уражено в основі своєї особистості – у його ідентичності. Ідентичність – сфера, яка є для людини найважливішою, і тому захищається з особливою завзятістю і запалом. Іншими словами, якщо один з партнерів замість того, щоб сказати: “Я не хочу йти в кіно, а я хочу залишитися вдома” – повідомляє партнеру, що він “невдячний холодний, черствий, що не розуміє і т.д.”, то ймовірно, прийти до взаємного задоволення вдається не скоро, а то взагалі назріє *ескалація конфлікту*. Під ескалацією конфлікту розуміється розвиток конфлікту, який прогресує в часі, загострення протистояння, за якого наступні руйнівні впливи опонентів один на одного інтенсивніші, ніж попередні. Ескалація конфлікту представляє ту його

частину, що починається з інциденту й закінчується послабленням боротьби, переходом до завершення конфлікту.

Конфліктні ситуації легше запобігти, ніж її загасити. Тому наукове розкриття анатомії конфлікту має важливе як теоретичне, так і практичне значення. Дослідження в цій галузі надзвичайно актуальні, особливо зараз, у перехідний період розбудови Української держави, коли приводів для виникнення конфліктів є чимало.

Крім того, згідно з літературою, існує незліченна кількість джерел організаційних суперечок, і кожна з них має свої різноманітні наслідки. Загалом існує шість основних джерел:

1. Міжособистісні розбіжності, які виникають, коли одна людина переживає індивідуальний стрес.

2. Проблеми, що є результатом рульового конфлікту, стану, який виникає, коли виникає зіткнення щодо ролі в середовищі.

3. Боротьба за владу, яка протиставляє людей і групи одна одній для досягнення власних егоїстичних цілей.

4. Непорозуміння та розбіжності через диференціацію, тобто зіткнення, які виникає через те, що людина підходить до спільних проблем з дуже різних орієнтацій.

5. Вимоги до взаємозалежності для співпраці, яка, якщо вона не є широкою та збалансованою між сторонами, викликають розриви комунікації та взаємодії, які, у свою чергу, якщо є критичними, призводять до більш інтенсивних конфліктів.

6. Зовнішній тиск з боку сил за межами підприємства, які продовжують внутрішній тиск, оскільки система прагне адаптуватися, але не порушувати свій внутрішній порядок.

Конфлікт виникає внаслідок різноманітних факторів. Індивідуальні відмінності в цілях, очікуваннях, цінностях, пропонованих курсах дій і позиціях щодо того, як найкраще впоратися з ситуацією, неминучі. Коли ми додаємо до цих відмінностей неспокій, який виникає через майбутні бізнесу, конфлікт часто посилюється.

Існує багато різних стратегій вирішення конфлікту; однак не всі вони є мудрими стратегіями. За словами Флойда, “Наш вибір може завжди впливати на наші стосунки”. Конфлікт не псує стосунки, а прагне вирішення конфлікту. Вирішення міжособистісного конфлікту – це постійне вирішення проблеми або суперечки шляхом діалогу, без фізичного чи вербального насильства.

Конфлікти є частиною людської свідомості в усіх аспектах життя . Ні вдома, ні в офісі, ні під час перегляду телевізійних новин неможливо уникнути конфлікту. Наслідки організаційних конфліктів сьогодні сягають далі, ніж будь – коли раніше, оскільки зв’язок між роботою та домом розмивається, а середовища експериментують із більш плоскими там

децентралізованими структурами. Крім того, складність конфлікту зростає, оскільки соціальне середовище стають більш відкритими та різноманітними. Конфлікт неминучий і навіть бажаний.

Для попередження та розв'язання конфліктів необхідно розглянути природу їх виникнення та форми вираження. Аналіз конфліктів та їх вираження відіграють важливу роль у приватних, громадських та політичних організаціях, а також у судових та робочих суперечках, у військових операціях та багатьох інших установах.

Вважаємо, що при міжособистісних конфліктах найкраще використовувати засоби їх попередження та виявлення перспектив таких конфліктів, адже розумінні природи їх виникнення може сприяти їх уникнення.

Список використаної літератури:

1. Боковець В. В. Корпоративні конфлікти: визначення, типологія і механізми № 6. Київ: 2015. 132 – 139 с.
2. Ващенко І. В. Конфлікти: Сучасний план, проблеми та напрямки їх вирішення в органах внутрішніх справ. Харків: ОВС, 2012.
3. Прибутько П. М., Михайленко Р. В., Дубчак Л. М., Конфліктологія: навч. посібн. Київ: КНТ 2013, 136 с.

Гіряк Софія (факультет педагогічної освіти)

Наук. консультант – асист. Буцак І. М.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ

Сучасне освітнє середовище потребує нових підходів до навчання, зокрема активізації учнів та розвитку їхніх інтелектуальних здібностей, які є одними із ключових складових успішного навчання. В сучасному швидкоплинному світі, де штучний інтелект та автоматизація проникають у всі сфери життя, прагнення до постійного самовдосконалення та набуття нових знань та навичок стає надзвичайно важливим. Інтерактивні методи навчання вважаються одним з ключових інструментів, які пропонують новий підхід до організації навчального процесу та підвищення інтелектуального розвитку учнів.

Науковець О.Пометун визначає інтерактивне навчання, як це “навчання, яке відбувається

за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу”. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними суб’єктами навчального процесу, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють здійснювати [1, с. 6].

Інтерактивні методи навчання є важливими для розвитку інтелекту з кількох причин. Ось кілька з них:

1. Розвиток та підтримка уваги.
2. Розвиток критичного мислення.
3. Розвиток творчості.
4. Розвиток навичок запам’ятовування.
5. Розвиток соціальних навичок

Інтерактивні методи навчання використовують співпрацю та взаємодію, що допомагає залучити увагу учнів. Коли учні активно залучаються до навчального процесу, вони краще зосереджуються і засвоюють нові знання.

Такі методи навчання сприяють розвитку критичного мислення і вміння аналізувати інформацію. Вони надають учням можливість висловити свої думки, обговорити ідеї та розвивати власні аргументи.

За допомогою Інтерактивні методи навчання можна сприяти розвитку творчих навичок. Вони допомагають думати за межами стандартних рамок, працювати в команді, шукати нові шляхи розв’язання проблем. Це сприяє гнучкості мислення й стимулює творчий потенціал.

Коли учні беруть участь у практичних завданнях, обговореннях, рольових іграх тощо, вони мають більшу можливість пов’язати нову інформацію з власним досвідом, що поліпшує процес запам’ятовування.

Інтерактивні методи навчання сприяють соціальному розвитку учнів. Вони стимулюють комунікацію, співпрацю та взаємодію. Це допомагає розвивати навички спілкування, розуміти думки та почуття інших людей, вчитися працювати в групі. Узагалі, інтерактивні методи навчання стимулюють активну участь школярів у навчальному процесі, забезпечують цікавість, взаємодію і практичну застосовність інформації. Це робить їх важливими для розвитку інтелекту та озброєння вміннями та навичками, необхідними для сучасного світу.

У науково-педагогічній літературі виокремлюють такі етапи підготовки до занять:

- правильно обрати інтерактивний метод для конкретного заняття, що визначається метою уроку, особливостями матеріалу, який вивчається;
- правильно сформулювати групу учнів;
- ретельно продумати структуру уроку з використанням групових форм навчальної діяльності;

- обрати проблему для розв'язання та намітити шляхи її вирішення;
- важливо продумати інтер'єр аудиторії [2, с. 8-9].

Сьогодні є багато варіантів використання інтерактивних методів навчання у початковій школі. Нижче подаємо практичні рекомендації щодо ефективнішого та водночас цікавішого використання для учнів інтерактивних методів навчання

1. Під час групової роботи організуйте учнів у малі групи, де вони можуть спілкуватися, обговорювати і вирішувати завдання разом. Надайте їм можливість ділитися ідеями і взаємодіяти один з одним.
2. Використовуючи інтерактивні дошки, планшети або комп'ютери з програмним забезпеченням, дозволяйте учням активно долучатися до уроку, виконувати завдання та отримувати негайний зворотний зв'язок. Включайте відео, аудіо, фотографії та ілюстрації для зрозумілішого й цікавішого подання матеріалу. Використання мультимедіа допомагає учням краще розуміти і запам'ятовувати інформацію
3. Використання рольової гри, дозволяє відтворювати різні ситуації і вирішувати проблеми в ролі конкретних персонажів або професій.

Ці методи можуть бути використані окремо або комбінуватися для створення різноманітних інтерактивних уроків, які сприяють більш ефективному навчанню в початковій школі.

Отже, інтерактивні методи навчання є ефективними засобами залучення учнів до активної пізнавальної діяльності. Замість пасивного сприймання інформації, учні стають активними учасниками навчального процесу, спілкуючись між собою та з вчителем, задаючи запитання, обговорюючи та аналізуючи задачі. Це дозволяє учням краще засвоювати матеріал і формувати критичне мислення, розвиваючи в них навички швидкої оцінки і аналізу інформації.

Список використаної літератури:

1. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л.В. Пироженко. – К.: Видавництво А. С. К., 2004. – 192 с.
2. Пометун О. Як вивчати новий матеріал на інтерактивному уроці / О. Пометун // Завуч (Шк. світ). – 2006. - №10. – С.8–11.

Лампіка Юлія (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультант – доц. Крива М. В.

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПРЕДМЕТУ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ” У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Увійшовши в еру цифрової революції, освітній процес також зазнав змін, а цифрові інструменти стали важливою складовою навчання. У початковій школі особливо важливо розвивати цифрову грамотність учнів та навчати їх застосовувати цифрові інструменти на уроках. Одним з ключових предметів, на яких це може бути особливо ефективним, є ЯДС (“Я досліджую світ”).

Застосування “цифрових” інструментів в освіті – наразі одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Вони дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. На уроках ЯДС в початковій школі варто використовувати різні цифрові інструменти для покращення навчання та залучення учнів: використання спеціалізованих програм для вивчення ЯДС, які містять інтерактивні вправи та віртуальні лабораторії; використання веб-ресурсів з наочними матеріалами, які допомагають учням краще розуміти особливості галузі; створення і використання мультимедійних презентацій, які містять зображення, анімації та пояснення для наочного представлення навчального матеріалу; використання інтерактивних відео, які дозволяють учням активно брати участь у процесі навчання. Варто звернути увагу і на розширення межі освітнього процесу, завдяки якому учні зможуть отримати доступ до навчальних матеріалів з будь-якого зручного для них місця. А при бажанні заняття можна провести поза класом [3, с. 185-188]. Використання інтерактивних дошок для створення схем, діаграм та графіків допомагають учням усвідомити складні концепції. Використання планшетів для виконання завдань та досліджень на уроці дають змогу учням активно і якісно взаємодіяти з навчальним матеріалом. А застосування віртуальних лабораторій для проведення експериментів й досліджень дозволяє учням вивчати різноманітні процеси у безпечному середовищі. При цьому технології не замінюють вчителя, а доповнюють його. Таким заняттям властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, часова необмеженість навчання. Усі цифрові інструменти значно покращають рівень засвоєння матеріалу і зацікавлення учнів на уроках ЯДС, оскільки вони допомагають зробити навчання більш цікавим, інтерактивним й ефективним, сприяючи розвитку дослідницьких навичок та наукового мислення у молодших школярів.

Застосування цифрових інструментів у навчальному процесі початкової школи на уроках ЯДС має численні переваги, які сприяють покращенню якості освіти та розвитку учнів. Розглянемо ці переваги детальніше. Використання цифрових інструментів на уроках ЯДС робить навчання більш захоплюючим та привабливим для учнів. А інтерактивність, візуалізація та можливість віртуально досліджувати різноманітні явища спонукають дітей активніше займатися навчанням. Використання сенсорних пристроїв (планшети та інтерактивні дошки) дозволяє дітям навчатися шляхом взаємодії з матеріалами, що збільшує розуміння та покращує пам'ять. Цифрові інструменти навчають учнів володіти технологіями та використовувати їх для навчання та дослідження, а це неабияк покращує їх цифрову грамотність, яка є вкрай важливою у сучасному світі. Цифрові інструменти надають доступ до безлічі віртуальних ресурсів (відеоуроки, веб-сайти, електронні підручники і віртуальні лабораторії), що розширюють можливості навчання й дозволяють швидше знайти необхідну інформацію. Для індивідуалізації навчання є доцільним застосування майбутніми вчителями великої кількості різних онлайн-ресурсів, вибір яких здійснюється ними самими в залежності від очікуваних результатів навчання з курсу ЯДС. Вчитель дає лише перелік онлайн-ресурсів та рекомендації до впровадження на уроках початкової школи [4, с. 188, 189]. Використання цифрових інструментів спрощує збір та аналіз даних, що є корисним для проведення досліджень та виконання практичних завдань. У той же час, вчителям легше представляти навчальний матеріал, а також відстежувати прогрес учнів завдяки цифровим інструментам. Застосування цифрових інструментів на уроках ЯДС сприяє покращенню навчального процесу, активізації інтересу учнів до предмету та розвитку їхніх навичок і знань у галузі природознавства.

Застосування цифрових інструментів у навчанні початкової школи на уроках ЯДС може спонукати і появу певних труднощів, які необхідно враховувати. На жаль, не всі школи мають належне обладнання та доступ до Інтернету. Деякі учні можуть не мати власних комп'ютерів чи інших сучасних пристроїв для навчання вдома, а це створює певну нерівність в доступі до цифрових ресурсів. Вчителям необхідно навчитися ефективно використовувати цифрові інструменти й доречно інтегрувати їх у навчальний процес (для багатьох педагогів це вимагає додаткового навчання і підготовки). Питання безпеки даних та приватності учнів є критичними при використанні цифрових інструментів, школи повинні приділити особливу увагу захисту особистих даних учнів [1, с. 9–13]. Також не завжди легко знайти чи створити якісний цифровий навчальний контент, який відповідає конкретним навчальним програмам та вимогам. Варто враховувати і те, що у разі пошкодження технологій чи відсутності електроенергії виникнуть проблеми з проведенням уроків. Цифрові інструменти вимагають постійного оновлення та технічної підтримки, щоб бути актуальними і надійними. У разі

невірного використання цифрових інструментів учні не відчуватимуть сконцентрованості на навчанні та дисципліни. Для успішного впровадження цифрових інструментів на уроках ЯДС у початковій школі необхідно ретельно розглядати усі ці труднощі та розробляти стратегії для їх подолання. Усвідомлення та раціональне вирішення цих питань допоможе використати переваги цифрових технологій у навчанні в повній мірі.

Для успішного впровадження цифрових інструментів на уроках ЯДС в початковій школі необхідно дотримуватись наступних рекомендацій:

- Забезпечити вчителів можливістю проходити навчання з використання цифрових інструментів в навчанні.
- Проводити регулярні тренінги та семінари, аби вчителі могли набути практичні навички використання цифрових інструментів й були ознайомлені із актуальними нововведеннями.
- Створити бібліотеку цифрових ресурсів та інструментів, які вчителі будуть використовувати для навчання.
- Розглянути можливість індивідуалізованого навчання з використанням цифрових інструментів, щоб кожен учень міг вивчати матеріал у власному темпі та на своєму рівні.
- Встановити механізми для моніторингу та оцінки ефективності використання цифрових інструментів на уроках.
- Залучати вчителів до процесу аналізу результатів та внесення коректив.
- Забезпечити всіх учнів доступом до необхідних технічних засобів (таких як планшети чи комп'ютери).
- Розробити політику забезпечення безпеки та конфіденційності даних учнів, включаючи захист особистих інформаційних даних [2].
- Впроваджувати цифрові інструменти поступово, починаючи з базових ресурсів та поетапно розширюючи їхнє використання.
- Проінформувати батьків про впровадження цифрових інструментів у навчанні та включити їх у процес розвитку цього підходу.

Впровадження цифрових інструментів на уроках ЯДС вимагає систематичного та цілеспрямованого підходу, але це значно покращить якість навчання та зробить навчання більш ефективним та захоплюючим для учнів. Учні з більшим задоволенням відвідують ті уроки, де викладач застосовує “трендові” цифрові технології. Адже використання сучасних цифрових технологій у світі стало не просто трендом, а й прямою необхідністю.

Отже, використання цифрових інструментів сприяє залученню учнів до навчання та розвиває їхню цифрову грамотність. Цифрові інструменти дозволяють створити інтерактивні

та наочні уроки, що суттєво полегшує розуміння природних явищ. Варто пам'ятати, що впровадження цифрових інструментів на уроках ЯДС вимагає підготовки вчителів та створення внутрішніх стандартів й ресурсів. Незважаючи на численні переваги, цифрове навчання також призводить до певних труднощів, які потрібно враховувати. Правильне і ретельно спроектоване впровадження цифрових інструментів на уроках ЯДС покращить навчання та сприятиме розвитку учнів, але при цьому необхідно надавати підтримку вчителям та учням для досягнення успіху у цьому напрямку. Використання цифрових інструментів під час дистанційного навчання виступає як ефективне доповнення традиційних методів навчання, розвиває уміння і навички у сучасній науці й практиці.

Список використаної літератури:

1. Генсерук Г. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів / Г. Генсерук // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – 2019. – Вип. 6. – С. 8–16. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2019_6_4.
2. Качмар О. В., Барило С. Б., Зінькова І. І. *Цифрові технології в освітньому процесі початкової школи в реаліях масштабної військової агресії*. Академічні візії, 2023. 19 с.
3. Мірошник Н. Використання цифрових технологій BYOD в освітньому процесі як інструмент сучасного вчителя початкової школи. *Ціннісні орієнтири в сучасній освіті: теоретичний аналіз та практичний досвід*. Дніпро, 2022. С. 185-188.
4. Тимофєєва І. Б. Організація дистанційного навчання під час викладання інтегрованого курсу ЯДС майбутнім учителям початкових класів. Збірник наукових праць “Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу “ІТМ плюс – 2021” Суми, 2021. С. 188, 189. URL: https://laboratoriya.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2021/12/2021__ITM-2021_16-12-1.pdf (дата звернення 15. 11. 2023).

Субашкевич Роксолана (факультет педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка)
Наук. консультант – доц. Крива М. В.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У початкових класах визначається основа для майбутнього розвитку кожної дитини, включаючи її здоровий спосіб життя. Саме на цьому етапі формуються звички та уявлення про те, що означає бути здоровим. Важливо враховувати комплексний підхід до цього процесу, оскільки фізичний розвиток, правильне харчування та соціальні навички визначають загальний стан здоров'я та добробут майбутнього покоління.

Здоровий спосіб життя – це все (цінності, принципи, засоби, поведінка та дії), чим керується й що використовує людина для збереження та зміцнення свого здоров'я у навчальній або професійній діяльності, побуту та відпочинку. Основними складовими здорового способу життя визнано елементи, які пов'язані між собою й відбиваються у духовній, соціальній, психологічній та фізичній сфері, що у свою чергу зумовлює цілісність його сприйняття і розуміння [1, с. 295].

Таким чином важливо визначити ефективні методи, які сприятимуть учнів фізичному, психологічному та соціальному розвитку. Дослідження та впровадження цих методів може відігравати ключову роль у формуванні здорового фундаменту для нового покоління.

Для молодшого шкільного віку найбільш доцільними методами виховання є розповіді, бесіди, приклади, вправи, привчання, ігри, виховні ситуації, змагання. Зокрема, спонукальна функція розповіді орієнтована на засвоєння фактів і накопичення знань, на формування пізнавального інтересу до збереження і зміцнення здоров'я. З метою ефективної реалізації цієї функції вчителі можуть використовувати різноманітні прийоми, серед яких, насамперед, виділяються наведення яскравих прикладів, “проектування” розглянутих оздоровчих проблем на особистість молодшого школяра, що розуміється як створення виховних ситуацій, за яких проблеми формування здорового способу життя стають особистісно значущими, постановка проблеми, пов'язаної із станом здоров'я, актуалізація набутих молодшими школярами знань та досвіду з формування, збереження і зміцнення здоров'я. Зазначимо, що розповідь вчителя, його слово, оцінки або судження мають велике значення для молодших школярів, що, навіть усупереч небажанню дотримуватись основних вимог здорового способу життя, стимулюють зміну ставлення учня до цієї діяльності на краще. Беручи до уваги схильність молодших школярів до наслідування, можна широко

застосовувати такий виховний метод, як приклад, який передбачає зустрічі з фізично привабливими здоровими людьми – спортсменами, новаторами здорового способу життя, батьками, педагогами, однолітками. Після таких зустрічей під час спілкування молодші школярі мають можливість порівнювати свій спосіб життя із конкретним способом життя здорової людини, проектувати майбутній образ самого себе. Відомо, що приклад надає конкретні взірці для наслідування і тому активно формує свідомість, почуття, переконання, активізує діяльність [3, с. 118].

У вихованні здорового способу життя молодших школярів неабияке значення має раціональне харчування. Дітям необхідно розповісти про необхідність правильного харчування. Для засвоєння дітьми правил гігієни і поведінки під час харчування можна звернутися до відомих казок з подальшим їх обговоренням. Цей виховний метод передбачає діалогічну взаємодію і спонукає молодших школярів до активізації їх самостійності в оцінних судженнях, формує негативне ставлення до людської неохайності. Під час обговорення казок важливо акцентувати увагу на таких правилах поведінки в їдальні: “перед їжею мити руки”; “пити невеликими ковтками”; “не стукати ложками по тарілці”; “не нахилятися низько над столом”; “ліктя на стіл не ставити”; “їсти тихо”; “під час прийому їжі не розмовляти” та ін. Таким чином учитель разом з учнями має можливість формулювати конкретні правила поведінки під час їжі [3, с. 119].

Формування здоров’язбережувальної компетентності молодших школярів також значною мірою залежить від організації фізкультурно–оздоровчої роботи навчального закладу. Нині суспільна функція фізичного виховання та його основна мета полягають у вихованні всебічно розвиненої, фізично здорової особистості. При проведенні фізкультурно–оздоровчої роботи необхідно забезпечити учнів знаннями про систему гігієнічних навиків і вмінь, необхідних для нормального функціонування організму, а також норми поведінки, спрямовані на вдосконалювання навиків й умінь по догляду за самим собою, одягом, місцем проживання, своїм докільлям; приділяти увагу дотриманню режиму дня та харчування, чергування праці й відпочинку, що сприяє попередженню виникнення шкідливих звичок, функціональних порушень у діяльності організму і захворювань; при проведенні фізкультурно-оздоровчих занять впроваджувати способи діяльності, спрямовані на підвищення рухової активності, на попередження гіподинамії, забезпечення загартовування організму. Тому фізичне виховання учнів у школах має включати у своєму складі здоров’язбережувальні технології навчання, які безпосередньо спрямовані на зміцнення і збереження здоров’я особистостей, адже, важливим соціальним завданням є збереження, формування, зміцнення здоров’я дітей [2, с. 209].

Формування правильного розуміння важливості сну також є невід’ємною складовою

здоров'я та навчання учнів початкових класів. Сон впливає на фізичний та психічний розвиток дитини, відіграючи ключову роль у відновленні енергії та підтримці когнітивних функцій. Важливо не лише надавати інформацію про оптимальний час сну для конкретного віку, але й підкреслювати його вплив на успішне вивчення та здоров'я в цілому. Для поглиблення знань учнів про важливість сну вчитель може використовувати різні методи інтерактивного навчання, такі як ігри чи дискусії; розробляти інформаційні постери, презентації чи буклети; запрошувати лікарів чи експертів на урок для розповіді про фізіологічні аспекти сну. Ці методи дозволяють створити цікавий та інтерактивний підхід до формування у дітей усвідомленості про важливість сну.

Отже, формування здорового способу життя в учнів початкових класів є важливим етапом їхнього розвитку. Правильно побудований підхід до фізичної активності, освіти про здоров'я та соціальну взаємодію має суттєво покращити не лише їхнє фізичне здоров'я, але і загальний рівень їхнього життя.

Список використаної літератури:

1. Ажиппо О. Ю. “Роль і місце фізичного виховання школярів у формуванні навичок здорового способу життя.” *Педагогіка та психологія*. 2015. 47. С. 290–300.
2. Дудко С. Г. Здоров'язбережувальні компетентності учнів початкових класів та шляхи їх формування. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14804/Dudko.pdf?sequence=1&isAllowed=u>. (дата звернення: 13. 11. 2023).
3. Кривопишина Я. В., Корж З. О.. Шляхи формування здорового способу життя в учнів початкових класів. URL: https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9758/1/Problemy%20zdorovia%20liudyny_2016.PDF. (дата звернення: 13. 11. 2023).

МАТЕРІАЛИ
студентських наукових конференцій
кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ”

Випуск 20

Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка
79001, м. Львів, вул. Університетська, 1